

Jumalateenistus Nõos P, 21.05.23 kell 11.00, *Exaudi*

Lektsioonid: 1Kn 19:8–13; Ap 1:12–14

Pihikõne: Jr 2:21

Jutlus: Jh 7:37–39

Laulud: 186 (1–3); 271 (1–3, 4); 224 (1–4); 284 (1–3)

Aga pühade viimasel, suurel päeval seisis Jeesus ja hüüdis valjusti: „Kellel on janu, see tulgu minu juurde ja joogu! Kes usub minusse, nagu ütleb Kiri, selle ihust voolavad elava vee jõed.” Aga seda ta ütles Vaimu kohta, kelle pidid saama temasse uskujad; sest veel ei olnud Vaimu, kuna Jeesus ei olnud veel kirkastatud.

Meie tänase kirjakoha taustal võime kujutleda suurt juutide püha, lehtmajadepüha, mida tähistati tisrikuus, septembris-oktoobris, ja mille käigus toimus suurejooneline veerituaal: preestrid võtsid Siiloahi tiigist kuldse karikaga vett ja viisid pidulikus rongkäigus templisse. Templis valati see vesi muusika ja rahva juubeldamise saatel koos kannu veiniga altarile asetatud hõbevaagnasse. Vaatemäng oli silmipimestav. Ühtlasi palvetati, et kohe algaval vihmaperioodil oleks rikkalikult sademeid.

Just selle vaatemängu peale hüüab Jeesus valjusti: „Kellel on janu, see tulgu minu juurde ja joogu! Kes usub minusse, nagu ütleb Kiri, selle ihust voolavad elava vee jõed.” Sellest Jeesuse mõtteavaldusest saab teha kaks järeldust.

Esiteks pole Aabrahami, Iisaki ja Jaakobi Jumala religioonis, religioonis mis on meile tuttav end Piiblis ilmutanud Jumala läbi, oluline väline hiilgus, vaid sisemine täiuslikkus.

See saab selgeks juba nt loos 1Kn 19. peatükis, kus prohvet Eelija kohtub Jumalaga Hoorebi mäel mitte tormis, maavärisemises ega tules, vaid vaikselt tasases sahnas. Jumal ei taha inimest kõnelda välise kvantiteedi, vaid sisemise kvaliteediga.

See viib mõtted kristlikele konfessionidele, mille juures on olulisem liturgiline täiuslikkus ja pidulikkus, nagu on seda õigeusk ja roomakatoliiklus, kuid mis on justkui sisemise kvaliteedi saavutamiseks võtnud kasutusele enesesevaatamise ja askeesi läbi kloostridistsipliini.

16. sajandi usupuhastusest alguse saanud protestantlikud kirikud on aga selle sisemise kvaliteedi leidnud n-ö otsesuhetes Jeesus Kristusega. Kristus on ainus tee Jumalani, *solus Christus*, nagu kõlab üks viiest protestantlikust põhimõttest. Kristus on kergesti kättesaadav kõigile, kes tema juurde tulevad, läbi sõna ja sakramendi, mille jagamine on ka meie luterliku kiriku põhiülesanne. Seepärast on protestantlik, sh luterlik jumalateenistus alati ka väliselt lihtsam ja ratsionaalsem kui see on eelmainitud vanades ida ja lääne riitustes, õigeusk ja roomakatoliikluses.

Küllastasin k.a märtsis Saksamaal Erfurti, linna, kust algas meie usuisa Martin Lutheri teekond reformaatorina. 1505. aastal sai Lutherist Erfurdi augustiinlaste kloostrimunk ja ta allutas end täielikult kloostridistsipliinile. See klooster, mis on II ms-s tugevasti kannatada saanud, on veel praegugi suurejooneline ehitiste kompleks. Eriti muljetavaldav on peakirik ja selle kooriruumi akende keskajast säilinud värvikirev vitraaž.

Luther oli sellest välisest hiilgusest ja rangest kloostrikorras kindlasti tugevasti mõjutatud, kuid ometi hakkas ta just seal otsima sisemist kvaliteeti. Tema süda ei saanud kuidagi rahu, ehkki ta tegi justkui kõik õigesti. Siis asus ta pead murdma küsimuse üle, kuidas leida armulist Jumalat, kes oleks leitav mitte läbi range enesedistsipliini ja kloostrireeglite, vaid vahetult. Ja ta leidis sellise Jumala Pühakirjast, milles kõneldakse Jeesus Kristusest.

Tänase kirjakoha kontekstis võiks sellest avastusest kõnelda kui elava vee leidmisest pärast kõrberännakut. Luther leidis janusena rikkaliku, ülimalt kvaliteetse veega allika, mida ei ähvarda kuivamine. Ja ta ammutas sellest kogu järgneva elu.

Kõik me vajame eluks vett. Kuulsin raadiost, et praegu elab u 1/10 maakera elanikkonnast veepuuduses ja see probleem pidevat tasapisi laienema. Meil Eestis seda probleemi veel pole ja küllap ei oska ma seetõttu selle tõsidust õigesti mõista.

Ent suurem probleem on maailmas eluveega, selle vaimuliku joogiga, mis annab inimeste südameile

rahu. Jeesus on kutsunud kõiki, kel on janu selle rahu pakkuva eluvee järele, enda juurde jooma. Kuid paljud pole seda võimalust kasutanud ja püüavad rahu leida inimlike vahendite kaudu nagu elatustaseme tõus, uute maavalduste vallutamine, looduse ümberkujundamine jms. Seepärast, usun, on kirikute, eriti protestantlike kirikute roll tänases maailmas olulisem kui kunagi varem. Seal, kus Kristus on esiplaanil ja kõige alus, on kosutavat vett ja rahu küllaga!

Teine järeldus, mille meie kirjakohas antud Jeesuse sõnadest teha võib, puudutab Jeesusesse uskujat, kes on leidnud Jeesuses rahustava, küllusliku veeallika. Ka sellist uskujat ennast võib võrrelda veekoguga: miks muidu ütleb Jeesus siin, et selise uskuja ihust voolavad elava vee jõed.

Kristusesse uskuja on nagu läbivooluga järv, millesse voolab jõest sisse värsket vett. Kuid järvest lähtub omakorda jõgi, mis voolab edasi, läbi uute maastike. Need uued maastikud on uued inimesed, kes sellest veest tänu uskuja „järvele“ osa saavad.

Selles seoses tuleb mulle meelde Võrtsjärv, mida ühelt poolt toidab Väike Emajõgi, kuid mis annab omakorda alguse Suurele Emajõe. Ja Suur Emajõgi annab omakorda vett Peipsi järvele. Muide, arvatakse, et kaks erinevat jõge, Väike ja Suur Emajõgi on ühesuguse nime saanudki just seetõttu, et neid on kunagi minevikus kasutatud ühise veeteena.

Meie siin veerikkas Eestis saame selliste võrdpiltide kaudu hästi aru, mida tähendab uskliku ihust voolav elava vee jõgi. Paradoksaasel kombel aga ei oska me oma veerikkuses võib-olla hinnata seda varandust, mis meil on ja millest maakera palavate paikade rahvad puudust tunnevad.

Üleeile toimus Valgas meie praostkonna konverents, kus arutasime muuhulgas koguduse kasvu küsimusi. Kuidas mõõta koguduse kasvu?

Leidsime, et kogudus võib muidugi kasvada arvudes, statistiliselt. Nt on meie EELK koguduste liikmeannetajate arvus väga suured erinevused: mõnes linnakoguduses on sadu liikmeid, mõnes maakoguduses aga ainult paarkümmend. Siiski avaldati kahtlust, kas selline statistiline lähenemine ikka annab õige pildi koguduse kasvust. Kui kasutada eeltoodud võrdlust, siis on sellised statistilised näitajad välise hiilguse indikaatorid. Aga kas see on seotud ka n-ö sisemise kvaliteediga?

Leiti, et võib-olla toimub koguduse kasv hoopis pika aja jooksul. Ehk sarnaselt Jeesuse tähendamissõnaga haputaignast Mt 13:33 ja Lk 13:21, kus naine võttis haputaigna ja segas kolme vaka jahu sekka, kuni kõik läks hapnema. See hapnemine pole võib-olla ühele põlvkonnale märgatavgi. Korralikult käärinud taigen ilmneb võib olla alles mitme inimpõlvkonna möödudes. Piirkond, milles evangeeliumi on kuulutatud, on sellest ühel hetkel justkui läbi imbunud, inimesed on selle võtnud oma maailmanägemise osaks – isegi kui nad pole veel kiriku liikmed.

Tänase veekujundi kontekstis võiks koguduse kasvu ehk kujutada jõena, mis rajab teed läbi maastiku, saades toitu sademeist ja põhjaveest, moodustades järvi ja voolates järjest edasi. Teame aga, et need protsessid toimuvad looduses sadade aastate jooksul ja meie oma eluajal seda korralikult hoomata ei suudagi.

Meie kirjakohas kommenteerib evangelist Johannes Jeesuse sõnu vee kohta nii: „Aga seda ta ütles Vaimu kohta, kelle pidid saama temasse uskujad; sest veel ei olnud Vaimu, kuna Jeesus ei olnud veel kirkastatud.“

Tuleb siis välja, et Jeesusest voolav elav ja rahustav vesi on kujutletav hoopis Püha Vaimuna! Tol hetkel, kui Jeesus 1. sajandi Palestiinas lehtmajadepühal kõneleb, polnud inimestel veel võimalust sellest eluveest osa saada. Jeesus oli küll seal ja kõneles oma jumalikke tarkusi, kuid inimesed ei saanud veel sellest osa nii nagu Jumal seda oli kavandanud, vahetult.

Alles siis, kui Jeesus risti löödi, kui ta surnuist üles tõusis ja taevasse läks, oli tekkinud võimalus selle rahustava eluvee saatmiseks inimestele Püha Vaimu läbi. Jeesus ütleb seepärast oma jüngerile Jh 16:7: „Kuid ma ütlen teile tõtt: teile on parem, et ma lahkun, sest kui ma ei lahkukuks, ei tuleks Lohutaja teie juurde, aga kui ma ära lähen, siis ma saadan tema teie juurde.“

See Lohutaja ehk Püha Vaim ehk rahustav eluvesi on seega inimeste peale tulnud pärast Jeesuse lahkumist taevasse, nelipühal. Ja järgmisel pühapäeval saamegi seda eluvee tulekut kord jälle tähistada.

Milline õnn ja Jumala arm, et meie võime osa saada sellisest veest, mis annab meie südamesse rahu ja viib ellu! Jumal on kõik hästi teinud: esmalt valmistanud Iisraeli rahva aastasadade jooksul oma

Poja Jeesuse Kristuse tulekuks. Seejärel õpetanud rahvaid Jeesuse läbi. Ning lõpuks kinkinud oma Püha Vaimu selleks, et inimestel oleks võimalik juua ka siis, kui ümberringi selles kaduvas maailmas valitseb kõrb!

Aamen.